

amalga oshirishda o'z ifodasini topadi va ular birgalikda boshqaruv jarayonida ta'sir ko'rsatishning tartibi, ketma-ketligi, yo'llari va ularning tugallanish davrini aks ettiradi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:**

1. Axmadxo'jayev X.T., Mirdadayev K.M., Krzokov O.S. Menejment va strategiyani boshqarish. - Toshkent: "Ilm Ziya", 2004. 12-24 bet.
2. Valijonov R., Qobulov O., Ergashev A. Menejment asoslari. -Toshkent: "Sharq", 2002. 25-26 bet.
3. Djurayev P.X., Turg'unov S. T. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini boshqarishda menejmentning asosiy tushunchalari. - Toshkent: "Fan", 2006. 23 bet.
4. Yuldoshev J.F. Ta'lim yangilanish yo'lida. - Toshkent: "o'qituvchi", 2000. 16 bet.
5. Ismailova Z.K., Baybayeva M.X. Rahbarlarning nizoli vaziyatlarni hal etishda konfliktologik kompetentligini rivojlantirish //Life Sciences and Agriculture. – 2020. – №. 2-2. – S. 185-188.
7. Baybayeva M. X. Ta'lim muassasalarida rahbar ayollarning boshqaruv faoliyatidagi roli //integration of science, education and practice. scientific-methodical journal. – 2022. – T. 3. – №. 5. – S. 59-66.
8. Baybayeva M. X. Rahbarlarning boshqaruv faoliyatlarida sog'lom va ijodiy muhitni yaratishga xos zamonaviy yondashuvlar //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – T. 2. – №. Special Issue 4-2. – S. 403-411.

#### **UCHINCHI RENESANS DAVRIDA XOTIN-QIZLARNING JAMIYATDAGI ROLINI OSHIRISH MASALALARI**

**Mirzayeva F.O., TDPU dotsenti**  
**Abdulaxadova E.M., TDPU talabasi**

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada jamiyatda xotin-qizlarning rolini oshirish, o'zbek millatining o'ziga xos ma'naviyatini shakllantirish va yuksaltirishda, oilaning, oilada esa ayolning o'rni, gender tenglik va oila masalalari yoritilgan bo'lib, ularning oilaga bo'lgan munosabatlari, ijtimoiy hayotdagi roli ko'rsatib berilgan.

**Kalit so'zlar:** jamiyat, oila, ayol, gender tenglik, ma'naviyat, millat, an'ana.

Uchinchi Renesansga qadam qo'yayotgan yangi O'zbekistonni barpo etish yo'lida fidokorona mehnatda aynan ayollarimizning alohida o'rni borligi ko'ngilda faxr tuyg'usini yuksaltiradi. Zotan, ayoli e'zozlangan yurtida yashashning o'zi saodat, shunday emasmi?! "Bir haqiqat ayonki, har qanday xalqning ma'naviy darajasini avvalo shu yurt ayollarining ma'naviy saviyasi belgilaydi.

Bugungi kunda dunyoda "fidoyi" degan so'zga eng munosib bo'lgan Ona siymosi oldida ta'zim qilamiz. Hayotimiz quvonchi, xonadonlarimiz ko'rki bo'lmish aziz ayollarimiz sha'niga eng go'zal tilaklarimizni izhor etamiz. Ayol siymosi Yaratganning tengsiz mo'jizasi bo'lib kelgan va hamisha shunday bo'lib qoladi", – deydi hurmatli Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev.

Ma'lumki, ayolni e'zozlash, unga ehtirom ko'rsatish o'zbek xalqiga xos olijanob xususiyatlardan biri sifatida qarab kelingan.

O'zbek millatining o'ziga xos ma'naviyatini shakllantirish va yuksaltirishda, oilaning, oilada esa ayolning o'rni va ta'siri beqiyosdir.

O'tgan yillarda mamlakatimizning qator xalqaro tashkilotlarga a'zo bo'lgani inson huquqlari, jumladan, ayollarning huquqlarini himoya qilish sohasida muhim hisoblangan Ayollarga nisbatan barcha turdagi kamsitishlarni tugatish to'g'risidagi, Ayollarning siyosiy huquqlari to'g'risidagi, Ayol va erkaklarni bir xil qiymatga ega mehnat uchun bir xil rag'batlantirish to'g'risidagi, Onalikni muhofaza qilish to'g'risidagi konvensiyalar, Pekin platformasi va Harakatlar rejasi kabi xalqaro hujjatlarga qo'shilishga asos bo'ldi. Bundan tashqari, gender tenglikni ta'minlash va barcha xotin-qizlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish O'zbekistonning 2030 yilgacha bo'lgan davrda barqaror rivojlanish sohasidagi Milliy maqsad va vazifalarida asosiy maqsadlarning biri sifatida belgilandi.

Milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirish uchun hamma joyda barcha xotin-qizlarga nisbatan kamsitishning barcha shakllariga barham berish, ularga nisbatan zo'ravonlikning barcha shakllarini, shu jumladan, odam savdosi, jinsiy ekspluatatsiya hamda ekspluatasiyaning boshqa shakllarini, erta nikohlar va zo'rlab nikohlashni tugatish kabi qator chora-tadbirlar nazarda tutilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 1 martdagi «Oila va xotin-qizlar bilan ishlash, mahalla va nuroniylarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-81-son Farmoniga binoan xotin-qizlarning jamiyatdagi rolini oshirish, gender tenglik va oila masalalari bo'yicha respublika komissiyasini, mahalliy xalq deputatlari Kengashlarida esa Xotin-qizlarning jamiyatdagi rolini oshirish, gender tenglik va oila masalalari bo'yicha olib borilayotgan tizimli ishlar bugungi kunda ayollarga bo'lgan e'tiborning qay darajada ekanligini ko'rsatadi [1].

Ayollarning huquqlarini himoya qilish sohasida qabul qilingan huquqiy hujjatlar ichida O'zbekiston Respublikasining "Xotin-qizlarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish to'g'risida"gi qonuni alohida o'rin egallaydi. Mazkur qonunda xotin-qizlarga nisbatan jamiyatda uchraydigan barcha turdagi tazyiq hamda jinsiy, jismoniy, ruhiy va iqtisodiy zo'ravonlikdan himoya qilish mexanizmlari aniq belgilab quyilgan.

O'zbekiston Xotin-qizlar qo'mitasiga yordam ko'rsatish, maslahat berish mexanizmi hamda chora-tadbirlari, xotin-qizlarga nisbatan tazyiq va zo'ravonlik holatlarining oldini olish to'g'risida axborot olishni ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasining butun hududida tunu kun ishlaydigan, bepul telefon liniyasi tarmog'i (ishonch telefoni) ishlab turishini ta'minlash tizimi ham joriy qilinganligi o'z muddatida kiritilgan qoidalaridan biri bo'ldi.

Mamlakatimizda xotin-qizlarning nafaqat kundalik turmushda, jamiyatimizda ham mavqei, nufuzi oshib bormoqda.

Millatning o'ziga xos ma'naviyatini shakllantirish va yuksaltirishda shubhasiz, oilaning, oilada esa ayolning o'rni va ta'siri beqiyos. Chunki insonning eng sof va pokiza tuyg'ulari, ilk hayotiy tushuncha va tasavvurlari birinchi galda oila bag'rida va ona tarbiyasi bilan shakllanadi. Yurtimiz xotin-qizlarining jamiyatdagi o'rni, ularning oilaga bo'lgan munosabatlari, ijtimoiy hayotdagi roli g'oyat muhim ahamiyatga egaligi bois ularning mavqei ham har jihatdan yuqori baholanmoqda. Jahon hamjamiyati, nufuzli xalqaro tashkilotlar e'tirofiga ko'ra, O'zbekiston ayollar uchun munosib muhit yaratgan mamlakatlar qatoriga kiritilmoqda. Bir so'z bilan aytganda, yurtimizda azal-azaldan muhtarama ayollarga yuksak ehtirom ko'rsatib kelinadi.

Mamlakatimiz ta'lim muassasalarida O'rta Osiyo xalqlarining o'tmishini o'rganish va unda ayollarning tutgan o'rni, maqomi va albatta ma'rifati darajasini aniqlash o'sha davrning madaniyati va ma'naviyati darajasini ham belgilashga zamin yaratadi.

Shu o'rinda, bugungi O'rta Osiyo ayolining jahon miqyosida topayotgan shuhrati, ularning ilm sohasida, iqtisodiyot, ma'naviy-ma'rifiy sohada qilayotgan mehnatlari, yurt

taraqqiyotiga qo'shayotgan sezilarli hissalarini alohida ta'kidlab, ayollarning o'tmishda ham shunday ajdodlari borligini faxr va g'urur to'yg'usiga aylantirish bugungi kun pedagoglari oldida turgan eng muhim vazifadir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 1 martdagi «Oila va xotin-qizlar bilan ishlash, mahalla va nuroniylarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-81-son Farmoniga binoan xotin-qizlarning jamiyatdagi rolini oshirish, gender tenglik va oila masalalari bo'yicha respublika komissiyasini, mahalliy xalq deputatlari Kengashlarida esa Xotin-qizlarning jamiyatdagi rolini oshirish, gender tenglik va oila masalalari bo'yicha olib borilayotgan tizimli ishlar bugungi kunda ayollarga bo'lgan e'tiborning qay darajada ekanligini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 7 martdagi PF-87-son Farmoniga Mamlakatda xotin-qizlarning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, ularning iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy faolligini oshirish, sog'lig'ini saqlash, kasbga o'qitish va bandligini ta'minlash, tadbirkorlikka keng jalb etish, ehtiyojmand xotin-qizlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, gender tenglikni ta'minlash borasida olib borilayotgan islohotlarni tizimli davom ettirish, shuningdek, Birlashgan Millatlar Tashkiloti Global kun tartibining Barqaror rivojlanish maqsadlarini izchil amalga oshirish maqsadida yurtimizda birqancha ishlar amalga oshirildi.

O'zbekistonda «2030 yilgacha bo'lgan davrda barqaror rivojlanish sohasidagi Milliy maqsad va vazifalar» doirasida ustuvor maqsadlardan biri sifatida «Gender tenglikni ta'minlash va barcha xotin-qizlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish» belgilangan.

Ushbu maqsadga erishish uchun xotin-qizlarning o'z huquq va manfaatlarini ijtimoiy-iqtisodiy sohada amalga oshirishida ularni qo'llab-quvvatlashni nazarda tutuvchi dasturlarni kengaytirish talab etiladi.

2022-2026 yillarda xotin-qizlarning mamlakat iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy hayotining barcha jabhalarida faolligini oshirish bo'yicha Milliy dastur (keyingi o'rinlarda — Milliy dastur) xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlat siyosatining asosiy yo'nalishlarini belgilaydi.

Milliy dastur O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, «Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida», «Xotin-qizlarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish to'g'risida», «Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi qonunlari, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senatining «2030 yilga qadar O'zbekiston Respublikasida gender tenglikka erishish strategiyasini tasdiqlash haqida»gi qarori, xalqaro huquqning umume'tirof etilgan tamoyillari va me'yorlari, O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalaridan kelib chiquvchi qoidalar va boshqa qonun hujjatlariga muvofiq tayyorlangan.

Xullas, o'zbek ayolining ma'naviyati millatning nafaqat o'tmishi va buguni, balki kelajaging ham asosiy o'lchovi bo'ladi.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:**

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Oila va xotin-qizlar bilan ishlash, mahalla va nuroniylarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-81-son Farmoni. 2022 yil 1 mart.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 5 martdagi PQ-5020-sonli «Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash, ularning jamiyat hayotidagi faol ishtirokini ta'minlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» gi Qarori // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2021 y.